

Наприкінці підкреслимо, що конфліктологічна підготовка майбутніх працівників поліції сьогодні є достатньо важливим компонентом їх загальної професійної готовності до ефективної діяльності в умовах різноманітних конфліктних ризиків. Саме тому, метою освітньої діяльності сучасного ЗВО МВС має стати системна підготовка фахівця з високим рівнем компетентності управління професійними конфліктами конфліктогенному середовищі.

Список бібліографічних посилань

1. Васильев Н. Н. Тренинг преодоления конфликтов. СПб. : Речь, 2002. 174 с.
2. Ващенко І. В., Гіренко С. П. Конфлікти великих соціальних груп : навч. посіб. Харків : Бурун-Книга, 2005. 208 с.
3. Гіренко С. П. Практична конфліктологія : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 176 с.
4. Гольдштейн А. Тренинг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам. Київ : Либідь, 2003. 520 с.
5. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2016. 303 с.
6. Климов Е. А. Конфликтующие реальности в работе с людьми (психологический аспект) : учеб пособие. М. : МПСИ ; Воронеж : МОДЕК, 2006. 208 с.
7. Пезешкиан Н. Психотерапия повседневной жизни: тренинг разрешения конфликтов. СПб. : Речь, 2002. 288 с.
8. Петровская Л. А. Теоретические и методические вопросы социально-психологического тренинга. М. : МГУ, 1982. 175 с.

Надійшла до редколегії 15.03.2019

УДК 159.92

В. В. ДОЦЕНКО,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7757-2793>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Аналізуються особливості впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес ЗВО зі специфічними умовами навчання. Представлено комплекс соціально-психологічних тренінгів спрямованих на формування психологічної культури поліцейського»: «Адаптація», «Мріяти, планувати, досягати цілей», «Самоорганізація життя».

Ключові слова: *інноваційні технології, психологічна культура, поліцейський, тренінг.*

Професійна діяльність працівників правоохоронної системи має свою специфіку, яка вимагає не лише професійної компетентності поліцейського, а й певних особистісних якостей від яких залежить ефективність виконання службових завдань. Так, у працівника поліції може виникнути низка проблем якщо у вирішені професійних завдань він обмежується лише правовою стороною питання. Крім знання і дотримання закону, поліцейському необхідно вміти аналізувати вчинки людей, знімати психоемоційне напруження і встановлювати контакти з громадянами, долати психологічні бар'єри в комунікації з різними верствами населення, працювати в умовах дефіциту часу та інформації, в умовах високих нервових навантажень, в напружених (конфліктних,

екстремальних) ситуаціях, нести відповідальність за наслідки своїх слів і рішень тощо. Під час несення служби і виконання професійних обов'язків працівник поліції повинен бути уважним, витриманим та неупередженим у власних діях. Тому одним із пріоритетних завдань професійно-психологічної підготовки працівників поліції має стати формування психологічної культури поліцейського.

За визначенням вчених [7], психологічна культура юриста об'єднує теоретичні знання, практичні навички (прийоми емоційного врівноваження, автотренінгу, саморегуляції тощо) з психології, розвиток професійно-психологічних і особистісних якостей та вміння впроваджувати теоретичні знання у професійну діяльність. Сформована психологічна культура юриста виконує низку функцій [7]: формує психологічну готовність діяти в рамках закону й етики; допомагає швидко адаптуватися до різноманітних несподіванок, умов праці, будь-яких вказівок без зайвої паніки й емоційності; сприяє налагодженню комунікації з громадянами (наприклад, коли є потреба повідомити сумну звістку про близьку людину чи певні службові факти про учасника юридичної справи).

Л. С. Коломогорова виокремлює наступні складові психологічної культури особистості: 1) психологічна грамотність, 2) психологічна компетентність, 3) ціннісно-смысловий компонент, 4) рефлексія, 5) культуротворчість. І дає наступні визначення даним поняттям [5]:

– психологічна грамотність – це оволодіння психологічними знаннями (фактами, уявленнями, поняттями, законами тощо), вміннями, правилами і нормами в сфері спілкування, поведінки тощо. Може проявлятися у кругозорі, ерудиції, обізнаності щодо різноманітних явищ психіки як з точки зору наукового знання, так і з точки зору життєвого досвіду;

– психологічна компетентність – це уміння включати в життєву практику теоретичні знання з психології. Основна відмінність психологічної грамотності від компетентності: грамотна людина знає, розуміє (наприклад, як вести себе, як спілкуватися в тій чи іншій ситуації), а компетентна – реально і ефективно може використовувати знання у вирішенні тих чи інших проблем;

– ціннісно-смысловий компонент психологічної культури особистості – це сукупність особистісно значущих і особистісно цінних прагнень, ідеалів, переконань, поглядів, позицій, відносин, вірувань в області психіки людини, її діяльності, взаємовідносин з оточуючими тощо;

– рефлексія – свідоме ставлення особистості до свого життя, до себе в сьогоденні, минулому і майбутньому;

– культуротворчість – це вміння людини бути творцем культури і власної особистості. Об'єктом психологічного творчості можуть виступати образи і цілі, символи і поняття, вчинки і відносини, цінності і переконання.

Окремо вчені описують структуру психологічної компетентності правоохоронця [3]:

1) професійно-психологічна зорієнтованість і чутливість (прагнення і здатність до розуміння психологічних аспектів ситуацій і людей, з якими правоохоронець має справу); 2) психологічна готовність до професійних дій; 3) професійна спостережливність і розвинена пам'ять; 4) психологічна стійкість (здатність до емоційно-вольової саморегуляції, готовності діяти спокійно і впевнено в психологічно складних, емоційно напружених, небезпечних і відповідальних ситуаціях професійної діяльності).

Аналіз літератури [3, 6, 8] показав, що в юридичній психології поняття психологічна культура використовують мало а частіше розглядають професійно-психологічну підготовленість працівника правоохоронної системи, яка передбачає: ознайомлення поліцейських з основами психології; формування у них навичок і звичок розуміння психології людей і груп; орієнтованість у психологічних аспектах проведення слідчих, оперативно-розшукових та інших дій; формування і розвиток професійно значущих пізнавальних якостей, готовності до специфіки професійної діяльності, стресостійкості; розвиток комунікативних здібностей, саморегуляції тощо.

На даний момент психологічна підготовка працівників поліції у ЗВО зі специфічними умовами навчання ґрунтується на вивченні лише двох навчальних дисциплін: «Юридична

психологія» і «Професійно-психологічна підготовка поліцейського». Нажаль, аудиторних годин вказаних дисциплін недостатньо для належного забезпечення комплексної професійно-психологічної підготовки. Тому необхідно звернути увагу на інноваційні технології навчання та переходити від інформативних методів подачі інформації (лекція, семінар), які більше спрямовані на запам'ятовування і відновлення інформації, до активних форм навчання, що забезпечують усвідомлення, розуміння і застосування теорії на практиці.

Автори пропонують низку інноваційних для юридичної освіти методів навчання [1, 2, 4]: обговорення конкретних ситуацій; аналіз помилок, колізій, казусів; діалог Сократа; дискусія із запрошенням фахівців; проблемно-пошуковий метод, брейнстормінг («мозковий штурм»); «дерево рішень»; метод інтерв'ю; ділова (рольова) гра (курсанти виконують ролі законодавця, експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, прокурора, адвоката, слідчого); коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; соціально-психологічні тренінги; вебінар (онлайн-семінар); квест; воркшоп; майстер-класи; метод проєктів; моделювання; «навчальний полігон».

В основі усіх вищезазначених інновацій навчання акцент зроблено на активній пізнавальній діяльності курсантів, а не на навчальній діяльності викладача. Використання інноваційних технологій дозволяють відтворювати, моделювати умови майбутньої професійної діяльності, поєднувати теоретичні знання з їх практичним застосуванням, сприяючи набуттю досвіду, стимулюючи мотивацію, інтерес, формуючи позитивне ставлення до професійної діяльності.

Формувати психологічну культуру у курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання можна не тільки на заняттях із дисциплін психологічного циклу а й під час роботи наукового гуртка, виховних годин тощо. Ми пропонуємо комплекс соціально-психологічних тренінгів спрямованих на формування психологічної культури поліцейського.

Для курсантів першого курсу навчання Харківського національного університету внутрішніх справ ми пропонуємо тренінг «Адаптація». Метою даного тренінгу є формування навичок та умінь самоорганізації особистості необхідних для навчання у ЗВО зі специфічними умовами навчання. Впродовж даного тренінгу учасники відпрацьовують наступні теми:

1) Самоорганізація курсантів в процесі їх професійної освіти (принципи самонавчання, пошуку і обробки інформації; адаптація до нового середовища);

2) Планування і структурування часу (облік і розрахунок робочого та вільного часу за різними методиками; виявлення поглиначів часу; цілі та цінності в самоорганізації часу).

Для курсантів другого курсу навчання – тренінг «Мріяти, планувати, досягати цілей». Другокурсники опановують наступні теми:

1) Алгоритми цілепокладання;

2) Перешкоди на шляху досягнень. Чому мрії не збуваються?;

3) Усвідомлення власних ресурсів і можливостей для досягнення цілей;

4) Набуття навичок планування і прогнозування власних досягнень.

Тренінг «Самоорганізація життя» допомагає розвивати у третьокурсників відповідальність за особистісний розвиток і сприяти самореалізації і становленню курсанта як самодостатньої креативної особистості. В рамках даного тренінгу третьокурсники опрацьовують такі теми:

1) Коучинг – інструмент особистісного й професійного розвитку особистості;

2) Відповідальність за плин власного життя й подолання перешкод, які виникають на шляху досягнення цілей у навчанні, професії та особистому житті;

3) Розвиток цілеспрямованості, самодисципліни, здібності до самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції та прогнозування.

Дані тренінги є спеціалізованими і спрямовані на формування і розвиток конкретних умінь та вироблення поведінкових навичок. В них опора робиться на зовнішній, поведінковий ефект, який згодом може викликати і зміни особистості.

Список бібліографічних посилань

1. Артикуца Н. В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті // Інноваційні технології у вищій юридичній освіті : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., присвяч. 390-річчю з дня заснування Київської братської школи – предтечі Києво-Могилянської академії (м. Київ, 25–28 трав. 2005 р.) / відп. ред. Н. В. Артикуца. Київ : Стилос, 2005. С. 3–25. URL: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/2424/1/Artikutsa_Inov.pdf (дата звернення: 01.04.2019).
2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення: 01.04.2019).
3. Деніжна С. О., Сова М. О. Психологічна підготовка працівників правоохоронних органів до професійної діяльності в екстремальних ситуація. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 32. С. 99–115.
4. Доценко В. В. Використання коучингових технологій у підготовці працівників поліції // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 69–72.
5. Колмогорова Л. С. Становление психологической культуры личности как ориентир современного образования. *Педагог*. 1997. № 3. С. 63–68. URL: https://www.altspu.ru/Journal/pedagog/pedagog_3/at14.html (дата звернення: 01.04.2019).
6. Професійно-психологічна підготовка працівників слідчих підрозділів : навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Жданової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2014. 516 с.
7. Сливка С. С. Юридична деонтологія : навч. посіб. Київ : Атіка, 2008. 296 с.
8. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.

Надійшла до редколегії 03.04.2019

УДК 351.74:355.51(477)

В. А. ЄВТУШОК,

старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-9165-6296>;

Р. М. СМОЛА,

старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ НА СТАЦІОНАРНИХ І МОБІЛЬНИХ БЛОКПОСТАХ

У зв'язку з виникненням збройного конфлікту на сході України національна поліція задіяна для несення служби на стаціонарних та мобільних блок постах. З'явилися вони навесні 2014 року і з тих пір цілком увійшли в повсякденне життя. І якщо в 2014 році їх наявність і географія розташування не викликала нарікань у громадян у зв'язку з дійсною необхідністю контролю за переміщенням зброї, контрабанди, переслідування злочинців, перевезення наркотичних засобів, осіб які брали участь в незаконних банд формуваннях, осіб які перебували в розшуку

Ключові слова: стаціонарний блокпост, мобільний блокпост, незаконні бандформування, зброя, вибухівка.